

เครือข่ายเยาวชนกะเหรี่ยงบ้านกะเบอะดิน: ทูทางสังคมเพื่อลดความขัดแย้งจาก  
โครงการสร้างเหมืองถ่านหินที่อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

Karen Youths Network in Ka Boe Din Village: Social Capital for  
Reduction of Conflict stemmed from the Coal Mine Project  
at Omkoi District, Chiang Mai Province

จิรวัดน์ รักชาติ

*Jirawat Rugchat*

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ. เชียงใหม่ 50290

Faculty of Liberal Arts, Maejo University, Chiang Mai 50290, Thailand

Corresponding author: E-mail: jira\_r@hotmail.com

(Received: June 27, 2022; Accepted: August 19, 2022)

**Abstract:** The research aimed to examine the new character and understand Karen youth network as social capital for reduction of the conflict stemmed from the coal mine project through the social capital concept of Robert D. Putnam. The data was collected from March to June 2022 in Ka Boe Din village, Omkoi district, Chiang Mai province. The data collection involved a survey of 75 households whose member were 18-65 years old, and an in-depth interview with six case studies. The study result indicated that after the coal mine project was launched in the village, the Karen youth network has become social capital to resist this project and reduced conflict in the community. Through civil society organizations (CSOs) support, Karen youths have grouped as a strong social network. They have created a close relationship and played an important role in online public communication. The Facebook fan page, which was created by Karen youths, has been effectively utilized to present Karen's wisdom and mode of production, resist the coal mine project, and reduce conflict stemmed from the coal mine project establishment. The Facebook fan page also serves as a platform to broadcast other ethnic groups' ways of life.

**Keywords:** Social capital, Karen youth network, coal mine project, Facebook fan page, Ka Boe Din village

**บทคัดย่อ:** งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงถึงบทบาทใหม่และทำความเข้าใจเครือข่ายเยาวชนชาวกะเหรี่ยงที่เป็นทูทางสังคมเพื่อลดความขัดแย้งจากโครงการเหมืองแร่ถ่านหินผ่านแนวคิดทูทางสังคมของปีเตอร์ พูตน์ม เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคม - มิถุนายน 2565 ที่บ้านกะเบอะดิน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยเก็บข้อมูลแบบสอบถามจากตัวแทนครัวเรือนอายุ 18-65 ปี จำนวน 75 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกกรณีศึกษา จำนวน 6 คน ในงานวิจัยนี้ โดยผลการศึกษาพบว่า หลังเหมืองถ่านหินเริ่มดำเนินการในหมู่บ้าน เครือข่ายเยาวชนกะเหรี่ยงกลายเป็นทูทางสังคมเพื่อต่อต้านเหมืองถ่านหินและลดความขัดแย้งที่เกิดในชุมชน และด้วยการสนับสนุนจากองค์กรภาคประชาสังคมทำให้เยาวชนกะเหรี่ยงรวมตัวกันเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง เกิดการสร้างสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารแบบออนไลน์สู่สาธารณะ ซึ่งเพจเฟซบุ๊กที่เครือข่ายเยาวชนสร้างขึ้นได้ถูกใช้อย่างมี

ประสิทธิภาพเพื่อนำเสนอภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง ต่อต้านเหมืองถ่านหิน ลดความขัดแย้งจากการสร้างเหมืองถ่านหิน รวมถึงการนำเสนอวิถีชีวิตของกลุ่มชนเผ่าอื่น

**คำสำคัญ:** ทูทางสังคม เครือข่ายเยาวชนกะเหรี่ยง โครงการเหมืองถ่านหิน เพจเฟซบุ๊ก หมู่บ้านกะเบอะดิน

### คำนำ

“กะเบอะดินแมแฮแบ” เป็นภาษากะเหรี่ยง (โปว์) แปลเป็นภาษาไทยว่า “บ้านกะเบอะดินไม่เอาถ่านหิน” กลายเป็นคำพูดติดปากของชาวบ้านกะเบอะดิน อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นชนเผ่ากะเหรี่ยง (โปว์) หลังจากบริษัททุนได้ขอใบอนุญาตทำเหมืองถ่านหินกับกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่บริเวณพื้นที่การเกษตรของหมู่บ้านกะเบอะดินเป็นเนื้อที่ 284 ไร่ 30 ตารางวา ระยะเวลาการขอสัมปทาน 10 ปี และมีรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ระบุว่า พื้นที่สัมปทานส่วนใหญ่เป็นป่าเสื่อมโทรมไม่มีการใช้ประโยชน์ และยืนยันว่าคนในชุมชนเห็นชอบและยินยอมให้ทำเหมืองแร่ถ่านหินในพื้นที่ (Top-Class Consultant Co.Ltd., 2011) ซึ่งคนในท้องถิ่นโต้แย้งว่า ข้อมูลจากรายงานอีไอเอดังกล่าวคลาดเคลื่อนและไม่ตรงกับความเป็นจริงหลายจุดโดยเฉพาะการรายงานถึงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ดำเนินการทำเหมือง ผลกระทบต่อท้องถิ่น รวมถึงความยินยอมของชาวบ้านกะเบอะดินและคนชุมชนใกล้เคียง กระทั่งเดือนพฤษภาคม 2562 ชาวอำเภออมก๋อยรวมตัวกันเรียกร้องให้ยุติโครงการสร้างเหมืองถ่านหินด้วยกังวลถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม ต้นน้ำที่อาจสูญหาย ฝุ่นและมลพิษทางอากาศที่จะเกิดขึ้นหากสร้างเหมืองถ่านหิน และในเวลาใกล้เคียงกันยังพบว่า กำลังจะมีโครงการพัฒนาขนาดใหญ่เกิดขึ้นที่บ้านกะเบอะดินอีกอย่างน้อย 2 โครงการซึ่งเป็นที่รับทราบกันทั่วไปในสาธารณะ ได้แก่ โครงการสร้างอุโมงค์ผันจากแม่น้ำยวมไปสู่เขื่อนภูมิพล โครงการสร้างเสาส่งไฟฟ้าแรงสูงจากอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ไปสู่ตำบลแม่สวด อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โครงการพัฒนาเหล่านี้นำไปสู่ข้อถกเถียงและปัญหาความขัดแย้งในสังคมอันนำไปสู่ความไม่เข้าใจของสาธารณะต่อสาเหตุในการต่อต้านเหมืองถ่านหินและ

โครงการพัฒนาอื่น ๆ รวมถึงการอยู่ร่วมกันของชาวกะเหรี่ยงบ้านกะเบอะดินกับป่าต้นน้ำ วิธีการทำเกษตรตามวัฒนธรรมชาวกะเหรี่ยง จนนำไปสู่การเคลื่อนไหวเรียกร้องให้ยุติโครงการพัฒนาเหล่านั้น

การเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อหยุดยั้งการสร้างเหมืองถ่านหินที่บ้านกะเบอะดินและโครงการพัฒนาอื่นนั้น กลุ่มเยาวชนชาวกะเหรี่ยงหญิงและชายในหมู่บ้านกว่า 30 คน รวมกลุ่มกันและมีส่วนในการจัดการความขัดแย้ง กลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดินรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งเป็นเครือข่ายทางสังคมที่มีความสนิทไว้วางใจกันมากกว่าแต่ก่อน ซึ่งการรวมตัวเป็นเครือข่ายได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ การรวมตัวของเยาวชนบ้านมักใช้ช่วงเวลาเย็นหลังว่างจากการทำสวนมะเขือเทศ กลุ่มเยาวชนมีการพูดคุยสะท้อนถึงสภาพชุมชนและปัญหาในชุมชน ออกแบบและดำเนินกิจกรรมคัดค้านการเปิดเหมืองแร่ถ่านหินในชุมชนด้วยการใช้สื่อออนไลน์เป็นหลัก โดยการรวมเป็นเครือข่ายของเยาวชนบ้านกะเบอะดินถือเป็นทูทางสังคมที่สำคัญตามแนวคิดเรื่องทูทางสังคมของ Robert D. Putnam นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันที่อธิบายว่า ทูทางสังคมคือความสัมพันธ์ที่สมาชิกรวมตัวเป็นเครือข่ายทางสังคมที่มีความไว้วางใจกัน (social trust) โดย Putnam ให้ความสำคัญกับทูทางสังคมที่เป็นเครือข่ายทางสังคม (social network) และบรรทัดฐาน (norm) ที่ทำให้สังคมและภาคประชาสังคมดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Putnam, 1995) ซึ่งงานบทความนี้จะวิเคราะห์เครือข่ายเยาวชนบ้านกะเบอะดินในฐานะที่เป็นทูทางสังคมตามแนวคิดของ Putnam เป็นหลัก นอกจากนี้บทความนี้ยังให้ความสำคัญกับการศึกษาเครือข่ายเยาวชนในฐานะที่เป็น “ผู้ปฏิบัติการทางสังคม” (social actors) ตามกรอบแนวคิดของ Rodgers (2005) และการปฏิบัติการเยาวชนที่ดำ

กิจกรรมเคลื่อนไหวยทางสังคมผ่านช่องทางออนไลน์ และสื่อทางสังคมที่ภาครัฐควรจะต้องให้ความสนใจ ตามกรอบแนวคิดและงานศึกษาของ Mei (2021) Wong and Tang (2017) และ Wong (2021) อีกด้วย บทความวิจัยนี้แสดงถึงบทบาทแบบใหม่ของ เครือข่ายเยาวชนชวากะเหรี่ยงที่นอกจากจะเป็น แรงงานผู้สร้างรายได้ระดับครัวเรือนในภาคเกษตร แล้ว พวกเขายังมีบทบาทในฐานะทุนทางสังคมในการ จัดการปัญหาความขัดแย้งในสังคมผ่านปฏิบัติการ สื่อสารสมัยใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ และแสดงให้เห็นถึง ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ของเครือข่ายเยาวชน กะเหรี่ยงที่ได้กลายเป็นช่องทางสำคัญในการลด ความขัดแย้งและความเข้าใจผิดในสังคม

## อุปกรณ์และวิธีการ

### ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกรณีศึกษา

การวิจัยนี้เป็นงานทางสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยาที่ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mixed method) โดยการศึกษาแบบคู่ขนาน (convergent design) ที่เป็นการรวมผลลัพธ์ของการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน (Klangphahol, 2020) ประชากรในการวิจัยคือ ประชากรชวากะเหรี่ยงที่อาศัยในหมู่บ้านกะเบอะดิน หมู่ 12 ตำบลอมก๋อย อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 164 ครัวเรือน ประชากรรวม 480 คน เป็น ชาย 244 คน หญิง 236 คน (Omkoï Subdistrict Administrative Organization, 2021: 3) หมู่บ้าน นี้มีประชากรวัยแรงงานและวัยผู้ใหญ่อายุ 26 – 59 ปี ร้อยละ 44.84 เยาวชนอายุ 15 – 25 ปี ร้อยละ 25.98 รองลงมาคือผู้สูงวัยและเด็ก ตามลำดับ (Community Development Department, 2021) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามการวิจัยคือ ตัวแทนครัวเรือนชวากะเหรี่ยงชายหรือหญิง อายุ 18 – 65 ปี ครัวเรือนละ 1 คน จำนวน 75 คน เพื่อให้ เห็นภาพกว้างและชัดเจนของข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อ ใช้ประกอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้การเก็บ ข้อมูลโดยกำหนดโควตาจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นร้อย

ละ 45 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด หรือราว 75 ครัวเรือน โดยผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่ม แบบบังเอิญ (accidental sampling) จากครัวเรือน ที่ทำการเกษตรและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านกะเบอะดิน ไม่น้อยกว่า 3 ปี และงานวิจัยนี้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ จากกรณีศึกษาจำนวน 6 คน ด้วยการสัมภาษณ์เชิง ลึกด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัย คัดเลือกกรณีศึกษาแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยคัดเลือกกรณีศึกษาที่เป็นตัวแทน เยาวชนและตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์กรภาคประชา สังคม ซึ่งตัวแทนเยาวชนที่ผู้วิจัยคัดเลือกในการตอบ คำถามเป็นกลุ่มแกนนำเยาวชนที่ทำกิจกรรมเพื่อ ชุมชนและดำเนินการต่อต้านคัดค้านโครงการเหมือง แร่ถ่านหินในชุมชนอย่างเข้มข้น ส่วนตัวแทนภาค ประชาสังคมที่ผู้วิจัยคัดเลือกเป็นตัวแทนองค์กรภาค ประชาสังคมที่ทำงานในหมู่บ้านกะเบอะดินอย่าง ต่อเนื่องเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 2 ปี

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้แบ่งเป็นเครื่องมือ สำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพที่ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านในการ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เครื่องมือการวิจัยใน งานวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) เครื่องมือ สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือแบบสอบถามที่ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง การใช้ระบบ อินเทอร์เน็ต และทุนทางสังคมของหมู่บ้านกะเบอะ ดิน และ 2) เครื่องมือวิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็น คำถามสัมภาษณ์เชิงลึกที่เป็นคำถามแบบกึ่ง โครงสร้างศึกษาความเป็นมาของหมู่บ้านกะเบอะดิน ทุนทางสังคมของหมู่บ้าน การนำทุนทางสังคมของ หมู่บ้านไปใช้ประโยชน์ การพัฒนาเยาวชน และ ปฏิบัติการของเยาวชนบ้านกะเบอะดินในการจัดการ ความขัดแย้งของชุมชน

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นงานศึกษาทางสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยาที่ให้ความสำคัญกับการศึกษา ภาคสนามที่หมู่บ้านกะเบอะดิน หมู่ 12 อยู่ในตำบล

อมก๋อย อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ราว 180 กิโลเมตร ทิศตะวันออกของหมู่บ้านติดกับหมู่บ้านแม่อ่างข้างพื้นที่รอบหมู่บ้านกะเบอะดินเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติอมก๋อย ช่วงต้นพุทธทศวรรษ 2560 บริษัททุนได้เข้ามาขออนุญาตทำสัมปทานเหมืองแร่ถ่านหินในพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติและพื้นที่การเกษตรห่าง

จากหมู่บ้านกะเบอะดินราว 1 กิโลเมตร (Figure 1) ซึ่งการเข้ามาของโครงการเหมืองถ่านหินดังกล่าวนำมาซึ่งปัญหา ผลกระทบ ความไม่เข้าใจของคนในสังคมต่อเหตุผลที่ชาวกะเหรี่ยงในชุมชนต่อต้านนโยบายการพัฒนา และนำมาสู่ความขัดแย้งอย่างรุนแรงในชุมชน

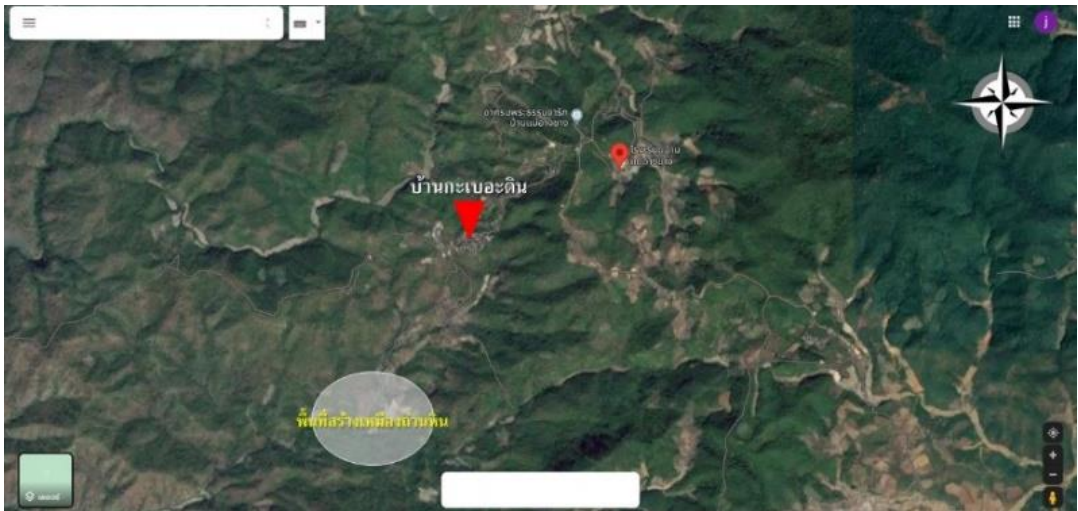


Figure 1. Location of Ka Boe Din village and coal mine project

Source: <https://www.google.co.th/maps> (22 June 2022)

หลังจากงานวิจัยนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (เลขที่ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ HE-022-2565) ในช่วงเวลาเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพระหว่างปลายเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมิถุนายน 2565 เป็นระยะ 4 เดือน ผู้วิจัยเดินทางเข้าไปเก็บข้อมูลในหมู่บ้านเฉลี่ยเดือนละ 2 ครั้ง ครั้งละ 3 - 4 วัน โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้พักอาศัยกับชาวกะเหรี่ยงบ้านกะเบอะดินในหมู่บ้านเป็นบางครั้ง มีโอกาสได้ร่วมพิธีกรรมหมู่บ้านและมีส่วนร่วมในบางกิจกรรมกับคนในชุมชนเท่าที่เวลาและโอกาสจะอำนวย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเป็นขั้นตอนดังนี้ ขั้นแรก ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและขออนุญาตเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้นำชุมชน ขั้นที่สอง ผู้วิจัยและผู้ช่วย

วิจัยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณในหมู่บ้านด้วยแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างแต่ละหลังครัวเรือนตามจำนวนครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างที่งานวิจัยกำหนดไว้จำนวน 75 คน (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ 45.75 จากครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้านกะเบอะดิน และกลุ่มตัวอย่างใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามคนละ 30 นาที

นอกจากนั้นผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพกลางเดือนเมษายนจนถึงกลางเดือนมิถุนายน 2565 ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกรณีศึกษา 6 คน ใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละ 40 - 60 นาที และซื้อกรณีศึกษาทุกคนในบทความนี้ล้วนเป็นชื่อสมมุติ อย่างไรก็ตาม ช่วงเวลาที่โรคโควิด-19 ระบาดรุนแรงในตัวเมืองเชียงใหม่และในหมู่บ้าน ผู้วิจัยไม่อาจเดินทางเข้าไปเก็บข้อมูลในหมู่บ้านได้ ดังนั้นการสัมภาษณ์

กรณีศึกษาบางรายผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ และด้านการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ของเยาวชนเพื่อจัดการความขัดแย้งในชุมชนนั้น ผู้วิจัยได้สอบถามข้อมูลจากแกนนำกลุ่มเยาวชนในการทำเพจเฟซบุ๊กสาธารณะที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารของชุมชน

### การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานด้วยการเก็บข้อมูลแบบผสมผสานโดยดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณกับข้อมูลเชิงคุณภาพในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามถูกวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมประมวลผลสำเร็จรูป (SPSS) โดยประมวลผลและสรุปข้อมูลที่ได้เป็นจำนวน ร้อยละ ในประเด็นตามหัวข้อที่กำหนดไว้ เช่น ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ ข้อมูลการทำเกษตร การใช้ระบบอินเทอร์เน็ต การใช้เทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่ ทุนทางสังคมของหมู่บ้าน และงานวิจัยนี้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกรณีศึกษาในประเด็นต่าง ๆ เช่น ความเป็นมาของหมู่บ้าน ทุนทางสังคม ทรัพยากรชุมชน วิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน แนวทางการนำทุนทางสังคมไปใช้ประโยชน์ ความเป็นมาของกลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดิน การพัฒนาเยาวชนบ้านกะเบอะดิน ปฏิบัติการของเยาวชนในการจัดการความขัดแย้งในชุมชน รวมถึงวิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบถามตัวแทนเยาวชนถึงการดำเนินการทำเพจเฟซบุ๊กสาธารณะเพื่อประกอบการนำเสนอผลการศึกษา

### ผลการศึกษา

บทความส่วนนี้อธิบายถึงความสำคัญของบทบาทกลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดินในฐานะเป็นทุนทางสังคมเพื่อจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน การนำเสนอแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก จะนำเสนอระดับการศึกษา โอกาส และความสามารถในการใช้สื่อออนไลน์ของกลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดินโดยข้อมูลส่วนใหญ่วิเคราะห์จากข้อมูลเชิงปริมาณ

ส่วนที่สอง นำเสนอกระบวนการพัฒนาเยาวชนบ้านกะเบอะดินสู่การเป็นทุนทางสังคมที่มีประสิทธิภาพ และนำเสนอปฏิบัติการของเครือข่ายเยาวชนบ้านกะเบอะดินเพื่อจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการสร้างเหมืองแร่ถ่านหินในชุมชน ซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่ที่อธิบายในส่วนนี้ได้มาจากข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก

### 1) พื้นฐานความรู้ โอกาส และความสามารถด้านสื่อออนไลน์ของเยาวชนบ้านกะเบอะดิน

จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรชาวกะเหรี่ยงบ้านกะเบอะดินจำนวน 75 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วงวัย คือ กลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 18 – 25 ปี จำนวน 27 คน กลุ่มวัยแรงงานอายุระหว่าง 26 – 45 ปี จำนวน 27 คน และกลุ่มวัยกลางคนจนถึงวัยสูงอายุ 45 – 65 ปี จำนวน 21 คน และพบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกันออกไป ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับการศึกษาสูงสุดของกลุ่มตัวอย่างหมู่บ้านกะเบอะดิน 3 ช่วงวัยแสดงให้เห็นว่าโอกาสของกลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดินส่วนใหญ่ได้รับโอกาสการศึกษาสูงสุดถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ขณะที่กลุ่มตัวอย่างวัยแรงงานส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เกษตรกรวัยกลางคนและเกษตรกรสูงวัยเกือบทั้งหมดไม่ได้รับการศึกษา

สำหรับความสามารถด้านการใช้ระบบอินเทอร์เน็ต สื่อทางสังคมและสื่อออนไลน์ในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนนั้น ผลวิจัยแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านกะเบอะดินแต่ละช่วงวัยสามารถเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มเยาวชนจะมีความสามารถและทักษะในการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตมากกว่าทุกกลุ่มช่วงวัย โดยจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนจำนวน 27 คน พบว่าเยาวชนจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 92.59 สามารถใช้และเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตเป็นประจำ และเมื่อสำรวจกลุ่มตัวอย่างวัยแรงงานจำนวน 27 คน พบว่ามีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 74.07 ใช้อินเทอร์เน็ตได้ ขณะที่ผลการสำรวจกลุ่มวัยกลางคนและวัยสูงอายุจำนวน 21 คนพบว่า กลุ่มช่วงวัยนี้ใช้

อินเทอร์เน็ตเพียง 7 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 เท่านั้น ดังนั้นในประเด็นการใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อออนไลน์ ผู้วิจัยจะเลือกอธิบายเฉพาะกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ อินเทอร์เน็ตที่เป็นกลุ่มเยาวชนและกลุ่มวัยแรงงาน เท่านั้น ซึ่งโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันในระบบ อินเทอร์เน็ตที่กลุ่มตัวอย่างครัวเรือนที่เป็นเยาวชน และวัยแรงงานนิยมใช้งาน ได้แก่ เฟสบุ๊ก ยูทูบ และไลน์ ตามลำดับ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างทั้งสองช่วง วัยข้างต้นมีการใช้โปรแกรมหรือแอปพลิเคชัน อินทราแกรม อีเมล และเกมออนไลน์บ้างเล็กน้อย

เมื่อสอบถามถึงความถี่ในการใช้ระบบ อินเทอร์เน็ตเพื่อการสะท้อนปัญหาของชุมชนและความต้องการของคนในชุมชนสู่พื้นที่สาธารณะ โดยเฉพาะการสะท้อนปัญหาเรื่องเหมืองถ่านหินใน หมู่บ้านกะเบอะดินพบว่า กลุ่มตัวอย่างเยาวชนบ้าน กะเบอะดินใช้ระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อสะท้อนปัญหา ชุมชน ความต้องการของตนเองหรือชุมชนสู่พื้นที่ สาธารณะอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งเป็นจำนวนมากกว่ากลุ่ม

ตัวอย่างวัยแรงงาน โดยกลุ่มตัวอย่างเยาวชนใช้ อินเทอร์เน็ตจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 52 ใช้ อินเทอร์เน็ตสะท้อนปัญหาชุมชนและความต้องการ ของคนในชุมชนสู่สาธารณะนาน ๆ ครั้ง บ่อยและ บ่อยมาก กลุ่มตัวอย่างวัยแรงงานของหมู่บ้านส่วน ใหญ่จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 70 ไม่เคยใช้ อินเทอร์เน็ตสะท้อนปัญหาชุมชนหรือความต้องการ ของคนในชุมชนเลย มีกลุ่มตัวอย่างวัยแรงงานเพียง 6 คนเท่านั้นที่ใช้ระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อสะท้อน ปัญหาชุมชนหรือความต้องการของคนในชุมชนนาน ๆ ครั้ง (Table 1) จึงแสดงให้เห็นว่ากลุ่มเยาวชนบ้าน กะเบอะดินมีบทบาทสำคัญอย่างมากในฐานะเป็นทุน ทางสังคมเพื่อขับเคลื่อนประเด็นปัญหาชุมชนและ ความต้องการของคนในชุมชนสู่สาธารณะผ่านระบบ อินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะการใช้เฟสบุ๊กสาธารณะของ กลุ่มเยาวชนซึ่งจะกล่าวถึงอย่างละเอียดมากขึ้นใน หัวข้อถัดไป

**Table 1.** Frequency of internet use to reflect the problems of community or locals needs to public

	Never (%)	Seldom (%)	Often (%)	Always (%)	Total (%)
• Youth 18 - 25 years	12 (48.00)	8 (32.00)	3 (12.00)	2 (8.00)	25 (100.00)
• Working-age 26 - 45 years	14 (70.00)	6 (30.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	20 (100.00)

**2) เยาวชนบ้านกะเบอะดิน: การพัฒนาเครือข่าย และปฏิบัติการสื่อสารออนไลน์เพื่อจัดการความ ชัดแย้ง**

หลังปี พ.ศ. 2562 ที่บริษัททุนได้ขอสัมปทาน ทำเหมืองแร่ในหมู่บ้านกะเบอะดินและได้ทำให้เกิด ปัญหาความขัดแย้งในสังคมขยายเป็นวงกว้าง โดย ส่วนใหญ่เป็นความไม่เข้าใจของคนพื้นราบและ สาธารณะที่มีต่อเหตุผลในการต่อต้านและคัดค้าน โครงการเหมืองถ่านหินในหมู่บ้านกะเบอะดิน เครือข่ายเยาวชนบ้านกะเบอะดินได้กลายเป็นทุน ทางสังคมในการจัดการปัญหาความขัดแย้งเหล่านั้น

แต่เดิมเยาวชนในหมู่บ้านไม่ได้สนิทสนมกันมากนัก เยาวชนหญิงและชายมักทำกิจกรรมแยกกลุ่มกัน การ รวมตัวกันของกลุ่มเยาวชนเกิดขึ้นอย่างหลวม ๆ ต่อมาหลังจากได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภาค ประชาสังคมจึงทำให้กลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดิน เริ่มรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายสังคมที่เข้มแข็งขึ้น มี การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันโดยเริ่มด้วยการศึกษา ข้อมูลชุมชนอย่างเป็นระบบทำให้เยาวชนบ้านกะ เบอะดินพบข้อมูลที่ผิดพลาดจากการประเมินกระทบ ด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) โดยบริษัทผู้ขอทำสัมปทาน เหมืองแร่และทำให้กลุ่มเยาวชนเกิดความตระหนักถึง

ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมาหากเกิดเหมืองแร่ขึ้นในหมู่บ้าน กลุ่มเยาวชนได้รับการฝึกฝนและสร้างเสริมทักษะจากเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมอย่างเป็นระบบผ่านการศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบปัญหาใกล้เคียงกัน การร่วมกิจกรรมฝึกทักษะการพูดและการแสดงออกต่อสาธารณะ และด้วยการเป็นเครือข่ายติดกันของกลุ่มเยาวชนและการ

สนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของเยาวชนบ้านกะเบอะดินในรูปแบบของเครือข่ายทางสังคมทำให้กลุ่มเยาวชนเกิดความสนิทสนมกัน เกิดการไว้วางใจเชื่อใจกันในการทำงาน เกิดการประสานงานและแบ่งงานกันทำอย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาตนเองและพัฒนาเครือข่ายเยาวชนที่เข้มแข็งในระยะเวลาอันสั้นที่สุด (Figure 2)



Figure 2. Network development of Karen youth in Ka Boe Din village

น้องเกตู (นามสมมุติ) ตัวแทนเยาวชนหญิงบ้านกะเบอะดินวัย 21 ปี และน้องสุพจน์ (นามสมมุติ) ตัวแทนเยาวชนชายบ้านกะเบอะดินวัย 18 ปี เล่าถึงความสนิทสนมของเยาวชน กระบวนการพัฒนาตนเองและเยาวชนในหมู่บ้านว่า

“ช่วงปี พ.ศ. 2562 ก่อนหน้านั้นกลุ่มเยาวชนชายและหญิงก็ยังไม่ค่อยสนิทกันเท่าไรหรอก ต่อมาเอน์จีโอเข้ามาและเราก็ได้ฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ร่วมกันก็เลยสนิทกัน เชื่อใจกันมากขึ้น จะไปไหนก็ชักชวนกันไป กลุ่มเยาวชนก็กลายเป็นกลุ่มสำคัญเพราะจะต้องเป็นผู้สื่อสารที่ดีกว่าชาวบ้าน เพราะเยาวชนได้เรียนหนังสือแต่ชาวบ้านไม่ได้เรียนและฟังภาษาไทยไม่รู้เรื่อง ตอนหลังเยาวชนก็มีบทบาทมากขึ้น กลุ่มเอน์จีโอพาไปดูงานที่หมู่บ้านต่าง ๆ ไปเรียนรู้ข้อมูลและการต่อสู้ของเขา นำมาปรับใช้กับหมู่บ้านเรา และหลังจากได้ฝึกเยาวชนก็กล้าพูดมากขึ้น มีคนพูดได้เยอะขึ้น เยาวชนชายที่แต่ก่อนไม่กล้าพูดก็กล้าพูดขึ้นเยอะ เยาวชนก็ได้รับมอบหมายให้แบ่งกันพูดและแบ่งกันทำงาน” (สัมภาษณ์น้องเกตู (นามสมมุติ), เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2565)

“หลังจากได้ฝึก ก็คิดว่าผมพูดเก่งขึ้นนิดหนึ่งอาจเป็นเพราะได้เข้าค่ายหลายที่และเขาให้นำเสนอให้ไปพูด ให้เล่นเกมส์ พูดคุยกัน แบ่งกลุ่มกัน ในค่ายผมได้ออกมานำเสนอ 2 – 3 ครั้ง เยาวชนคนอื่นก็ได้ฝึกพูดเหมือนกันทุกคน คนพูดเก่งที่สุดคือ พี่เบนซ์รองมาเป็นพี่เกตู ส่วนผมน่าจะเก่งอันดับสุดท้าย (หัวเราะ)” (สัมภาษณ์น้องสุพจน์ (นามสมมุติ), เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2565)

คุณแก้วตา (นามสมมุติ) ตัวแทนองค์กรภาคประชาสังคมรายหนึ่งเล่าถึงความเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดินหลังจากเรียนรู้กระบวนการศึกษาข้อมูลชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาชุมชน รวมถึงฝึกทักษะการพูดและการนำเสนอในพื้นที่สาธารณะว่า

“ตอนนี้รู้สึกว่ายาวชนเข้าใจวิธีการต่อสู้ด้วยข้อมูลมากขึ้น ก่อนหน้านี้อาจจะพูดได้แต่ว่า “ไม่เอาเหมืองแร่” “สู้เพื่อลูกหลานจะไม่เอาเหมืองแร่” แต่ไม่รู้ว่าจะได้ผลอะไร ทำไม่ต้องไม่เอาเหมืองแร่ แต่เมื่อได้เรียนรู้ไปสักพักเขาก็เริ่มรู้ว่าที่บอกว่าไม่เอาเหมืองแร่มันคือเรื่องทรัพยากร เศรษฐกิจ เรื่อง

ปากท้อง เพราะเขาอยู่ได้ด้วยขายมะเขือเทศ ถ้าวันใดวันหนึ่งเกิดเหมืองขึ้นแล้วขายมะเขือเทศไม่ได้พวกเขาก็ต้องจบเหมือนกัน” (สัมภาษณ์คุณแก้วตา (นามสมมุติ), เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2565)

หลังจากที่กลุ่มเยาวชนได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะต่าง ๆ จากเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมแล้ว กลุ่มเยาวชนได้มีปฏิบัติการเพื่อจัดการความขัดแย้งและเผยแพร่ข้อมูลปัญหาหรือข่าวสารของชุมชนสู่พื้นที่สาธารณะในหลายรูปแบบ ได้แก่ การระดมทุนผ่านกิจกรรมเยาวชน การจัดทำข้อมูลวิชาการเผยแพร่ การจัดการความขัดแย้งผ่านสื่อทางสังคมออนไลน์ ซึ่งในส่วนนี้ขอกกล่าวถึงเฉพาะการจัดการความขัดแย้งของเยาวชนบ้านกะเบอะดินผ่านการนำเสนอข้อมูลออนไลน์เท่านั้น

การจัดการความขัดแย้งที่เกิดในชุมชนผ่านการใช้อินเทอร์เน็ตในรูปแบบของเพจเฟซบุ๊กถือเป็นช่องทางหลักเพื่อจัดการความขัดแย้งทางสังคมและนำเสนอข้อมูลข่าวสารของชุมชนที่สำคัญอย่างมาก หลังจากทราบข่าวว่าบริษัทผู้ขอสัมปทานจะมาสร้างเหมืองถ่านหินบริเวณบ้านกะเบอะดิน กลุ่มเยาวชนและตัวแทนองค์กรภาคประชาสังคมได้ร่วมกันระดมความคิดสร้างนวัตกรรมทางสังคมเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชนและเป็นช่องทางนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องของชุมชนสู่พื้นที่สาธารณะ กลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดินจึงเริ่มดำเนินการสร้างเพจเฟซบุ๊กสาธารณะที่เป็นทางการเพจหนึ่งในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2563 และนำเสนอโพสต์แรกในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2563 โดยกลุ่มเยาวชนเป็นผู้ดำเนินการหลักในการบริหารจัดการ ดูแล และนำเสนอข้อมูลลงในเพจดังกล่าว ข้อมูล ณ 23 มิถุนายน 2565 พบว่าเพจนี้มีผู้ติดตาม 2,059 คน มีผู้ถูกใจเพจ 1,816 คน ซึ่งการเรียนรู้เรื่องสื่อออนไลน์เป็นสิ่งที่เยาวชนชำนาญอยู่ก่อนแล้ว และส่วนใหญ่เยาวชนมีโทรศัพท์มือถือและบัญชีเฟซบุ๊กเป็นของตนเอง และสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้เป็นอย่างดีในตอนต้นของบทความ

ชื่อเพจเฟซบุ๊กสาธารณะที่เป็นทางการนั้นเป็นชื่อเพจที่กลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดินเห็นพ้องต้องกันและตัดสินใจเลือกเป็นชื่อสำหรับเป็นสื่อกลางในการสื่อสารเรื่องราวของชุมชนโดยที่กลุ่มเยาวชนหลายคนที่มีความสามารถในการใช้สื่อออนไลน์จะทำหน้าที่เป็นทีมทำงานคอยดูแลเพจดังกล่าวขณะที่เยาวชนคนอื่นจะทำมีบทบาททำหน้าที่อื่น ๆ เช่น คิดเนื้อหา หาข้อมูลข่าวสารมาลงเพจ เป็นพิธีกรในช่วงถ่ายทอดสด เป็นต้น น้องเกตุ (นามสมมุติ) เล่าถึงการจัดการเฟซบุ๊กว่า

“ช่วงตอนสร้างเพจนั้น เรา (กลุ่มเยาวชน) ก็มาคุยกันว่าจะสร้างเพจกันดีไหม เพื่อที่จะให้คนข้างนอกรู้ว่าเราเจอปัญหาอะไร น้อง(น้องเกตุ)ทำเพจไม่เป็นนะตอนนั้นเลยยังไม่ทำเป็นแอดมิน แต่เนื้อหาของเพจนี้เราช่วยกันคิดกันขึ้นมาเอง ส่วนมากน้องเบนซ์จะเป็นคนเอาเรื่องต่าง ๆ ลงในเพจเฟซบุ๊กมากกว่า” (สัมภาษณ์น้องเกตุ (นามสมมุติ), 24 เมษายน 2565)

จากการศึกษาเพจเฟซบุ๊กสาธารณะที่ดำเนินการโดยกลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดินพบว่าแม้ประเด็นสำคัญของเพจนี้จะมุ่งเน้นการแสดงปัญหาและผลกระทบของชุมชนกะเบอะดินหากเกิดเหมืองแร่ถ่านหินขึ้นในพื้นที่ชุมชน แต่เนื้อหาจะถูกนำเสนอหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเป็นข้อความ การไลฟ์สด การแชร์ข่าวจากแหล่งข่าว (เช่น ยูทูบ สารคดีออนไลน์) การแชร์คลิปวิดีโอ การนำเสนอภาพ และพบว่าเนื้อหาของเพจนี้สามารถแบ่งเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1) กิจกรรมต่อต้านการสร้างเหมืองถ่านหินในหมู่บ้านกะเบอะดิน ซึ่งเป็นเนื้อหาหลักของเพจเฟซบุ๊กที่มุ่งเน้นนำเสนอกิจกรรมต่าง ๆ มีเป้าหมายเพื่อต่อต้านและคัดค้านการสร้างเหมืองถ่านหินในหมู่บ้าน ตัวอย่างเช่น พิธีกรรมบวชป่าเพื่อต่อต้านเหมืองถ่านหิน การเดินขบวนคัดค้านเหมืองถ่านหิน การประท้วงด้วยการเคลื่อนขบวนด้วยรถยนต์ไปในพื้นที่ต่าง ๆ การดำเนินคดีกับบริษัทผู้ขอสัมปทานเหมืองและผู้เกี่ยวข้อง การยื่นหนังสือเพื่อร้องเรียน



ต่อหน่วยงานของรัฐ การเสนอวิธีการประเมินผล กระบวนการสุขภาพโดยชุมชน การดำเนินการฟ้อง ศาลปกครอง กิจกรรมเชิญชวนบุคคลภายนอกชุมชน ร่วมต่อสู้และคัดค้านการเปิดเหมืองถ่านหินในชุมชน เวทีเสวนาวิชาการเพื่อคัดค้านการสร้างเหมืองถ่าน หิน เป็นต้น

2) วิถีชีวิตและภูมิปัญญาชาวกะเหรี่ยง สำหรับ ประเด็นนี้ ทางเพจได้ นำเสนอถึง สภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน วิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยง บ้านกะเบอะดินและชาวกะเหรี่ยงชุมชนอื่น วิถี วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยง (เช่น วัฒนธรรมการกิน วัฒนธรรมอาหาร เสื้อผ้าทอ กะเหรี่ยง) การทำไร่หมุนเวียน พิธีกรรมการเลี้ยงผี ต้นน้ำและการเรียกขวัญข้าว พิธีปิดป่าสิ่งชั่วร้าย ออกจากหมู่บ้าน การปลูกพืชเศรษฐกิจ (เช่น มะเขือเทศ พริกทอง) รวมถึงการนำพืชผลจากหมู่บ้านไปช่วย คนพื้นราบในตัวเมืองเชียงใหม่เนื่องจากสถานการณ์ ระบาดของโควิด-19 เป็นต้น

3) การสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้กับสังคมเกี่ยวกับวิถีการผลิตของชาวกะเหรี่ยง โดยประเด็นนี้ทางเพจมุ่งให้ความรู้และสร้างความ เข้าใจกับคนพื้นราบเกี่ยวกับวิถีชีวิตและวิถีการผลิต ของชาวกะเหรี่ยงในแง่มุมต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่อง ของการอยู่ร่วมกับป่าและรักษาป่า การจัดการไฟป่า การเป็นผู้ทำแนวกันไฟ ผู้ดับไฟป่า ความแตกต่าง ระหว่างวิถีการผลิตไร่หมุนเวียนกับไร่เลื่อนลอย ต้นเหตุของปัญหาฝุ่นควันในตัวเมืองเชียงใหม่ เป็นต้น

4) การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายอื่น เป็นการนำเสนอข้อมูลเชื่อมโยงกับชาติพันธุ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และประเด็นที่เชื่อมโยงกับ เครือข่ายกะเหรี่ยงและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เช่น การ ร่วมมือกับองค์กรการประชาสังคมและภาคีอื่นเพื่อ หยุดการสร้างเขื่อนผันน้ำยม จังหวัดแม่ฮ่องสอน การเสนอข่าวเกี่ยวกับชาติพันธุ์กะเหรี่ยงในจังหวัดอื่น เช่น ลำปาง ลำพูน เพชรบุรี และการนำเสนอข้อมูล กลุ่มชาติพันธุ์อื่น เช่น กลุ่มม้งนิ จังหวัดสตูล เป็นต้น

การสื่อสารในช่องทางเพจเฟซบุ๊กสาธารณะ ของกลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดินที่มีเนื้อหาทั้ง 4 ประเด็นเกิดขึ้นอย่างสอดคล้องและมีประสิทธิภาพ เนื้อหาที่นำเสนอในเพจส่วนหนึ่งนอกจากจะเป็นการ สร้างความเข้าใจและแจ้งข้อมูลข่าวสารต่อต้านการ ทำเหมืองแร่ถ่านหินในหมู่บ้านต่อสาธารณะแล้ว ข้อมูลจำนวนมากในเพจยังเป็นการให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารของคนในชุมชนเกี่ยวกับวิถีชีวิตและอัต ลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยงในชุมชน สร้างความเข้าใจ และปรับเปลี่ยนวิถีคิดของคนพื้นราบที่ไม่ถูกต้องกับ ชาวกะเหรี่ยง รวมถึงยังเชื่อมโยงเครือข่ายความ ร่วมมือและสร้างความเป็นปึกแผ่นในการช่วยเหลือ กันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ

กล่าวโดยสรุป การรวมตัวกันของเยาวชน บ้านกะเบอะดินที่เกิดขึ้นในรูปของเครือข่ายทาง สังคม “เครือข่ายเยาวชนบ้านกะเบอะดิน” ใน งานวิจัยนี้ได้กลายเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญในการ ช่วยลดความขัดแย้งที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมและเป็น ปัญหาความขัดแย้งประเด็นนโยบายการพัฒนากับการดำรงอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ความ ร่วมมือร่วมใจของกลุ่มเยาวชนในชุมชนที่มีความสนิท สนมกลมเกลียวและไว้ใจซึ่งกันและกัน นำไปสู่การ สร้างกลไกที่เหมาะสมในการตระหนักถึงปัญหา ชุมชนและการพัฒนาชุมชน นอกจากนั้นการ ดำเนินการต่าง ๆ ของเครือข่ายเยาวชน เช่น การศึกษาปัญหาชุมชนของตนเอง การกระจายข้อมูล ข่าวสารสู่สาธารณะผ่านสื่อออนไลน์ เป็นไปเพื่อ นำเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งนอกจากจะเป็นการ ต่อต้านและคัดค้านการทำเหมืองถ่านหินในพื้นที่ สำเร็จลุล่วงแล้ว ยังเป็นการสร้างความเข้าใจอันดี ให้กับคนในสังคมที่มีความคิดเห็นในเชิงขัดแย้งกัน โดยเฉพาะความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มชาติ พันธุ์กับคนพื้นที่ราบในการอยู่อาศัยร่วมกันป่า การ จัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการดำเนินนโยบาย การพัฒนา

## วิจารณ์

ผลการศึกษาเครือข่ายเยาวชนบ้านกะเบอะดินในฐานะที่เป็นทุนทางสังคมเพื่อการลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่แสดงให้เห็นถึงข้อถกเถียงและสร้างองค์ความรู้ 4 ประการ

ประการแรก กลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดินที่เข้าร่วมตัวกันในรูปแบบเครือข่ายทางสังคมเป็น “เครือข่ายเยาวชน” กลายเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญ เนื่องจากกลุ่มเยาวชนในชุมชนได้ร่วมกิจกรรมและพัฒนาความสัมพันธ์ร่วมกันจนมีความสนิทสนมความไว้วางใจกันภายในกลุ่มมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การทำงานพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพื้นฐานการอยู่ร่วมกันในชุมชนและการมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติกันอยู่แต่เดิม ซึ่งการรวมกันเป็นเครือข่ายทางสังคมก่อให้เกิดทุนทางสังคมอันมีประสิทธิภาพตามกรอบแนวคิดเรื่องทุนทางสังคมของ Putnam (1995) และเครือข่ายเยาวชนบ้านกะเบอะดินได้ร่วมกันทำงานและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดการปัญหาความขัดแย้งและความไม่เข้าใจของคนที่พื้นราบและสาธารณะอันเนื่องมาจากโครงการสร้างเหมืองถ่านหินในชุมชนผ่านรูปแบบหลากหลาย ตั้งแต่การอธิบายชุดข้อมูลชุมชนเพื่อสร้างความตระหนักถึงปัญหาสังคมและผลกระทบสิ่งแวดล้อมนำเสนอเผยแพร่สู่สาธารณะ รวมถึงการพยายามนำเสนอประเด็นเพื่อสร้างความเข้าใจและหรือลดความขัดแย้งทางความคิดของคนพื้นราบหรือสาธารณะที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงที่อยู่อาศัยร่วมกับผืนป่าและพื้นที่สูงด้วยการนำเสนอข้อมูลชุมชนผ่านสื่อออนไลน์ เช่น การนำเสนอวิถีชีวิตชุมชน ภูมิปัญญา อัตลักษณ์ วิธีการผลิต เป็นต้น

ประการที่สอง ในปัจจุบันเยาวชนได้กลายเป็นกลไกสำคัญในฐานะที่เป็น “ผู้ปฏิบัติการทางสังคม” (social actor) หรือ “ผู้กระทำการ” (agency) ในการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเรียกร้องนำเสนอข้อมูลหรือใช้เครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ลดความขัดแย้งอันเกิดจากความไม่เข้าใจของคนพื้น

ราบที่เกิดขึ้น และพวกเขายังเป็น “ผู้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น” (active participants) ในการเคลื่อนไหวเรียกร้องทางสังคมและการเมืองตามทัศนะของ Rodgers (2005) ในบริบทของบ้านกะเบอะดินนั้น กลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดินได้รวมตัวกันอย่างเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง มีสำนึกรักถิ่นฐานบ้านเกิดและมีปฏิบัติการในการเรียกร้องหลากหลายรูปแบบ พวกเขาไม่ได้เป็นเพียงกลุ่มเยาวชนพื้นที่สูงที่ช่วยเหลือครอบครัวทำงานภาคเกษตร หรือพยายามหาทางเคลื่อนย้ายไปทำงานในภาคอุตสาหกรรมเหมือนดังข้อสรุปจากงานศึกษาของ Morpa *et. al.* (2015) ที่อธิบายว่าเยาวชนพื้นที่สูงชนเผ่าอาข่าย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมืองและพื้นที่ราบเพราะปัจจัยผลักดัน อันได้แก่ ภาระหนี้สินรายได้ที่ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ความต้องการแสวงหาคุณภาพชีวิตที่ดีกว่า และปัจจัยดึงดูด คือรายได้ปลายทางที่สูงกว่า การมีอาชีพใหม่สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสวงหารายได้ และโอกาสในการได้รับบริการที่ดีกว่า นอกจากนี้เครือข่ายเยาวชนบ้านกะเบอะดินยังรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายทางสังคมและกลายเป็นทุนทางสังคมที่สามารถใช้วิถีวัฒนธรรมของตนเองและมีส่วนร่วมในการค้นหาและแก้ปัญหาสังคมได้ เช่นเดียวกับกลุ่มทางสังคมอื่นที่มีศักยภาพและกลายเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญในท้องถิ่น เช่น เครือข่ายคนหาปลาที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชน พัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนและสามารถใช้วัฒนธรรมของชาวมุสลิมเป็นทุนทางสังคมในรูปแบบใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Jeawkok *et al.*, 2017) หรือการแสดงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่มเยาวชนดาราอั้งในพื้นที่สาธารณะจังหวัดเชียงราย (Mamart *et al.*, 2016)

ประการที่สาม การเรียนรู้ปัญหาชุมชนของเยาวชนบ้านกะเบอะดินไม่ได้เกิดขึ้นโดยตรงหรือเกิดจากประสบการณ์ร่วมในสังคม เช่น สงคราม การกดขี่ ความยากจน การกีดกันทางเพศ ดังที่ Rodgers (2005) ได้อธิบายไว้ในงานศึกษาของเขา แต่การ

เรียนรู้ปัญหาชุมชนของเยาวชนบ้านกะเบอะดินเกิดขึ้นในลักษณะของการได้รับการกระตุ้นให้เยาวชนเกิดการตระหนักรู้และตื่นตัวในประเด็นปัญหาชุมชนผ่านการวิเคราะห์ชุมชน กระบวนการฝึกอบรมทักษะต่าง ๆ และการให้การศึกษาที่เยาวชนได้รับรู้ผ่านเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมที่เข้ามามีส่วนร่วมกับขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านการสร้างเหมืองแร่ถ่านหินในพื้นที่ ดังนั้นในแง่เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมกลายเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่กระตุ้นให้กลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดินตื่นตัวทางสังคมเพื่อแก้ปัญหาในชุมชนของตนเอง

ประการที่สี่ ช่องทางการใช้สื่อออนไลน์ได้กลายเป็นช่องทางสื่อสารข้อมูลแบบใหม่ที่สำคัญในการเคลื่อนไหวทางสังคม เยาวชนมีการเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านสื่อสมัยใหม่ที่สามารถแพร่กระจายความต้องการได้เป็นวงกว้าง และสามารถเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างอิสระ ตามงานศึกษาของ Wong and Tang (2017) และ Mei (2021) ซึ่งแม้ว่าเยาวชนบ้านกะเบอะดินส่วนใหญ่จะจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พวกเขาก็สามารถเข้าถึงและใช้การสื่อสารออนไลน์ในการเคลื่อนไหวเพื่อลดความขัดแย้งในสังคมได้ โดยจากผลการศึกษาก็จะเห็นได้ว่าแม้ว่ากลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดินจะมีความรู้ระดับพื้นฐาน แต่เยาวชนส่วนหนึ่งสามารถใช้เฟซบุ๊กบัญชีส่วนตัวและเฟซบุ๊กของกลุ่มเพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของชุมชน รวมถึงสะท้อนปัญหาและความต้องการของชุมชนได้อย่างดี ฉะนั้นช่องทางการสื่อสารออนไลน์ได้กลายเป็นโอกาสใหม่ของเยาวชนบนพื้นที่สูงที่จะแสดงออกถึงปัญหาของชุมชน ความต้องการของตนเองและคนในชุมชน เป็นพื้นที่แสดงอัตลักษณ์สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง รวมถึงสร้างความเข้าใจใหม่ ๆ ให้กับคนพื้นราบหรือพื้นที่สาธารณะ

## สรุป

กลุ่มเยาวชนบ้านกะเบอะดินไม่ได้เป็นเพียงผู้สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจระดับครัวเรือนบนพื้นที่สูงเหมือนในอดีต แต่พวกเขาได้กลายเป็นทุนทางสังคมที่มีประสิทธิภาพที่ได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม และเครือข่ายเยาวชนบ้านกะเบอะดินสามารถใช้เครื่องมือสื่อสารออนไลน์ในการคัดค้านการสร้างเหมืองแร่ถ่านหินและใช้นำเสนอข้อมูลข่าวสารของชุมชนผ่านระบบออนไลน์และสื่อทางสังคมเพื่อสร้างความเข้าใจและลดความขัดแย้งในสังคมที่แต่เดิมคนพื้นราบและสาธารณะที่มักตั้งคำถามกับชนเผ่ากะเหรี่ยงที่ปฏิเสธโครงการพัฒนา ซึ่งเครือข่ายเยาวชนบ้านพยายามสร้างความเข้าใจใหม่ด้วยการอธิบายให้เห็นถึงผลกระทบด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อป่าต้นน้ำและผลกระทบวิถีชีวิตชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่สร้างเหมืองแร่ถ่านหินผ่านการนำเสนอต่อสาธารณะและพื้นที่สื่อออนไลน์ และเครือข่ายเยาวชนได้เปิดโอกาสคนกลุ่มอื่นเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเปิดกว้างอีกด้วย

## กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะศิลปศาสตรมหาวิทาลัยแม่โจ้ ที่สนับสนุนทุนดำเนินการวิจัย

## เอกสารอ้างอิง

- Community Development Department. 2021. Basic minimum needs in 2021. (Online). Available: <https://ebmn.cdd.go.th/report> (June 6, 2022). (in Thai)
- Jeawkok, J., W. Dhammasaccakarn, K. Laeheim, and U. Sangkarat. 2017. Fishermen and social capital: Community welfare on the Andaman coast of Thailand. *Journal of Community Development and Life Quality* 6(1): 131-140. (in Thai)

- Klangphahol, K. 2020. Mixed methods research. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University* 14(1): 235-256. (in Thai)
- Mamart, P., S. Leetragul, B. Anansuchatkul, and L. Treeaekanukul. 2016. The process of establishing the persistence for the youth of Dara-ang ethnic group in multicultural society, Chiang Rai province. *Journal of Social Academic* 9(1): 114-131. (in Thai)
- Mei, E. 2021. Youth-led social identity and movements: A case study of youth activism in Hong Kong. *Aleph, UCLA Undergraduate Research Journal for the Humanities and Social Sciences* 18(1): 148-166.
- Morpa, A., K. Umbua, and S. Wangsombut. 2015. Effect of Akha tribe labor's movement from Ban Huay Khee Lhek, Wawee sub-district, Maesuai district, Chiang Rai. *Graduate School Journal* 8(17): 166-175. (in Thai)
- Omkoï Subdistrict Administrative Organization. 2021. Local development plan (B.E. 2566 - 2570). Plan and policy analysis. Omkoï Subdistrict Administrative Organization, Chiang Mai. (in Thai)
- Putnam, R.D. 1995. Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of Democracy* 6(1): 65-78.
- Rodgers, D.M. 2005. Children as social movement participants. *Sociological Studies of Children and Youth* 11: 239-259.
- Top-Class Consultant Co.Ltd. 2011. EIA report (complete edition): Coal mine project at Omkoï Subdistrict, Omkoï district, Chiang Mai province. Full report. Top-Class Consultant Co., Ltd., Bangkok. (in Thai)
- Wong, W. and G. Tang. 2017. Social movement and youth participation in Hong Kong: importance of co-evolution between government and youth. *Journal of Youth Studies* 20(1): 96-112.
- Wong, W. 2021. Youth participation and social media: Evidence from the youth activism and social movement of Hong Kong. pp. 129-147. *In* E. W. Welch (ed.). *Research Handbook on E-government*: Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham.